

انسان کامل

تتلور

آینه در آینه

محمد تقی سربانی - حسن بهرنگ

سرشناسه: سرایانی، محمدتقی، ۱۳۳۹ -
 عنوان قرارداد: انسان کامل تبلور آینه در آینه/
 محمدتقی سرایانی، حسن بهرنگ.
 مشخصات نشر: تهران: تربت، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری: ۱۷۳ ص؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
 شابک: ۱۰۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۹۶۴-۷۳۵-۱۳۳-۴
 یادداشت: چاپ قبلی: فیض کاشانی، ۱۳۸۹.
 موضوع: انسان (عرفان)
 شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۳۶۹۷۶

انسان کامل

تبلور آینه در آینه

مؤلف: محمد تقی سرایانی - حسن بهرنگ

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۴

شماره: ۱۰۰۰

صحافی: موعود

چاپ نشاط

شابک: ۱۰۰۰۰۰ ریال

آدرس: تهران - میدان - بوستان خیابان صفی علیشاه،

نرسیده به هدایت - پلاک ۱۱۴ و ۱۱۵ - تلفن: ۷۷۵۲۳۰۰۹ - ۷۷۵۲۸۷۹۳

شابک: ۱۳۲-۴-۱۷۸-۹۶۴-۲۰۵

قیمت ۱۰۰۰۰ تومان

حقوق چاپ محفوظ و مخصوص مؤلفین و ناشر

هرگونه استفاده با ذکر منبع بلامانع است تلفن مؤلف:

۰۹۳۶۳۴۷۱۸۱۷-۰۹۱۲۳۲۰۴۵۵۸

فهرست

۱۰	تقابل آینه ها
۱۱	رمز آینه ها
۱۲	تحمیدیه و تقدیریه
۱۶	پیشگفتار
۲۶	ولایت انسان کامل
۲۹	سربان ولایت در هستی
۳۲	۳. ربوبیت ولایت
۳۶	۴. آغاز و مراتب عالم
۳۸	۵. اتصاف انسان کامل به اسماء الله
۴۰	۶. انسان کامل و نحوه گشت در اسماء
۴۱	۷. عارف و مقام و مسبب
۴۴	۸. نفس مُکْتَفی انسان کامل
۴۵	۹. وجه خلیفه الهی انسان کامل
۵۱	۱۰. نشر رحمت
۵۲	۱۱. عصاره و هدف خلقت
۵۳	۱۲. اوصاف اولیاء
۵۴	۱۳. عبد مُطیع و مُطاع خدام
۵۵	۱۴. فضیلت پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) بر تمام انبیاء
۵۶	۱۵. ولایت، باطن نبوت
۵۸	۱۶. علی (ع) اول، آخر، ظاهر و باطن
۶۱	۱۷. ولایت ذاتی و ازلی علی (ع)
۶۳	۱۸. انسان کامل ثمره ی وجود
۶۴	۱۹. ناس صنایع اهل بیت (ع) اند

۲۰.	انسان کامل مؤید به "روح القدس"	۷۰
۲۱.	حضور تامه ولایت در عوالم	۷۸
۲۲.	قدرت انسان کامل	۷۹
۲۳.	تغاییر گوناگون ولایت	۸۰
۲۴.	قرب فرائض ولی الله	۸۱
۲۵.	مراتب ولایت	۸۳
۲۶.	ولایت محبوبی ولی الله	۸۴
۲۷.	انسان کامل قیامت بشریت	۸۵
۲۸.	ولایت حضرت مولی الموحدين علی ^(ع)	۸۶
۲۹.	انسان کامل قطب زمان است	۸۸
۳۰.	مُصلح رید الله	۹۳
۳۱.	ولایت الهی عوی	۹۹
۳۲.	تجلی ولایت در قرآن	۱۰۶
۳۳.	زخم حجت الله	۱۰۷
۳۴.	تسلیم ولایت	۱۰۹
۳۵.	راسخون در علم	۱۰۹
۳۶.	وَإِنْ يَكَادُ بِخَوَانِدٍ وَ دَر فَرَاَز كَنِید	۱۱۰
۳۷.	انسان کامل و اشتقاق از خداوند	۱۱۳
۳۸.	"انسان کامل"، سماء و بروج	۱۱۷
۳۹.	انسان کامل، حجت الله است	۱۱۹
۴۰.	انسان کامل، عقل مُستفاد	۱۲۳
	انسان شدن	۱۳۱
	فرهنگ نامه	۱۴۴
	کتابنامه	۱۶۸

هواچی

پیشگفتار:

"معنی" این راز هستی ذکر هست عاشق حق شو که هوا سر راوست^(۱)

در بیان امیر از امیر بیان، مولی الموحیدین و امام العارفین، علی^(ع) پیرامون معرفی "انسان کامل" در فرمایش ارزشمند و گهر بارشان در دیبای بی ما احاطه "تهج البلاغه" پرداخته شده؛ و مختصات این انسان به دقت تمام ترسیم شده، و آن بزرگوار که خود مصداق کامل انسان کامل است؛ چه را لازم در خور فهم ماست در آن تبیین و مطرح نموده اند؛ که به مواجی از آن‌ها اشاره خواهد شد.

یکی از مظاهر و جواهر انسان کامل "ولی" بودن و مقام شامخ و بی بدیل "ولایت" اوست که در جای جای کتاب پیرامون آن، انواع و مراتبش، نقش و حضورش در عالم و... به قدر لزوم بحث کرده ایم.

حضرت حاج آقای محسنی و ایشان نیز بنا به توصیه و دستور استاد بزرگوارش حضرت سید علی مبدأ در خصوص اهمیت و جایگاه موضوع ولایت، و رویکردشان نسبت به آن چنین می فرمایند:

۱. دیوان اشعار سید محمد محسنی، "به سوی مبدأ"، جلد سوم، صفحه ۸۶.

«در این عصر، تبلیغ ولایت اهل بیت عصمت و طهارت (ع) بر

دوستان واجب است... و مقام راه گشای سالک در این خانه است»^(۱)

۱. سخنانی قریب به این مضمون از فرموده‌های مکرر و مؤکد حضرتشان است که در بسیاری از بیانات ایشان یافت می‌شود. به طوری که کسی نیست که در محضرشان بوده باشد و برای چندین و چند بار این مطلب را با تعابیر گوناگون زیر شنیده باشد: «واجب است، تکلیف است، بر همه لازم است، ضروری سالک است و... که: تبلیغ ولایت... کند، ما مأمور به تبلیغ ولایتیم، و...»

در واقع اوند ابلاغ کننده‌ی ولایت، حضرت رسول (ص) اولین و مهمترین مبلغ آن ولایت تکمیل کننده‌ی دین است. حدود سه سال از بعثت گذشته بود که از جانب خدا بر پیامبر فرمان نازل شد. «وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ» یعنی: خویشان نزدیک خود را بذار کن. که پیامد آن پیامبر (ص) در مراسم دعوت خویشان حضرت (ص) (ع) ابلاغ عنوان وصی، جانشین و برادر خویش معرفی فرمود. (آغاز اسلام)

پیامبرگرامی (ص) در آخرین سال، دوازدهم، پیر بارشان، پس از ۲۳ سال دریافت، ابلاغ و انجام فرامین الهی، در جنگ‌ها، صلح، معاملات، اصلاح خلق، تکمیل مکارم اخلاق، ساختن تمدن بزرگ اسلام، مجرب، شکنجه‌ها، اصلاح نفوس، اقامه‌ی عدل، تشکیل حکومت اسلامی و سیره‌ی فرمان تهدید گونه‌ی سنگین و مهم خداوند مواجه می‌شوند: «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ أَمْرًا إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ...» (ای پیامبر آنچه از پروردگارت، تو نازل شده ابلاغ کن و اگر انجام ندهی رسالتش را ابلاغ نکرده‌ای...، (سورای مائده، آیه‌ی ۶۷) یعنی: انجام و اتمام رسالت با ابلاغ ولایت محقق می‌شود. با توجه به ادامه‌ی آیه معلوم می‌شود تبلیغ و ابلاغ ولایت توأم با خطرات و مشق‌دانی است که خداوند تضمین می‌نماید که تو را از مردم در امان می‌دارد. «...وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ...» (همان)

چون استاد علامه حسن زاده آملی در "رساله انسان کامل از دیدگاه نهج البلاغه" به خوبی و با مدّاقه بسیار و نیز با ظرافت هر چه تمام‌تر، در ابعاد وجودی چنین انسانی به بحث نشستہ اند، لذا کتاب ارزشمند «شرح رساله انسان کامل از دیدگاه نهج البلاغه»^(۱) مرجع بررسی و پژوهش ما قرار گرفته است.

۱. بدان مقصد عالی نتوانیم رسید

هم مگر پیش نهد لطف شما گامی چند^(۲)

و طبیعتی است که در سیر این مطالعه، برای شرح بیشتر و به جهت تبیین بهتر مطالب، بنا به ضرورت و به اقتضای مباحث، از منابع دیگر نیز استفاده شده است، که اینک به یاری خدای لطیف و متّان

بدین ترتیب ایشان، حضرت علی بن ابیطالب^(ع) را در محل غدیر خم طی خطبه‌ای بسیار مهم و نسبتاً طولانی به عنوان ولیّ الله معرفی و به تبلیغ و تبیین ولایت، و تعیین مصداق واقعی آن اقدام می‌فرمایند. واقعه‌ی غدیر خم و تبلیغ ولایت در سال دهم هجرت با حدود ۱۲۰ هزار نفر در روز هجدهم ماه ذی‌الحجه پس از نزول آیه‌ی شریفی در آخرین حج رسول گرامی^(ص) اسلام که به حجه‌البلاغ (الکامل فی التّألیف، ابن اثیر، ج ۲، صفحه‌ی ۳۰۳)، و حجه‌الوداع مشهور است صورت پذیرفت. آری تبلیغ ولایت تأسی به خداوند، رسول خاتم و حقیقت محمدیّه^(ص) است.

۱. اثر: داوود صمدی آملی، ناشر روح و ریحان.

۲. دیوان حافظ.

گزیده ای از آن ها با عنوان "آینه در آینه، تبلور انسان کامل" تقدیم
حضورتان می گردد.

آب دریا را اگر نتوان کشید هم به قدر تشنگی باید چشید^(۱)
توضیح این که کتاب "شرح رساله‌ی انسان کامل از دیدگاه نهج
البلاغه" یازده باب دارد و شیوه‌ی آن تفسیر انفسی نهج البلاغه در
موضوع انسان کامل می باشد و به جرأت می توان گفت که یکی از
بهترین شروح نگاشته شده در این خصوص است.

تفسیری تفاسیر، اعم از تفاسیر قرآن کریم و یا تفاسیر جوامع روایی
به نهج نجرانی^(۲) "تفسیر آفاقی" و "تفسیر انفسی" مطرح اند.
در "تفسیر آفاقی" هر چه در آیات و روایات است، مطابق نشأه‌ی
کثرت و ماده، موضوع و شرح و تفسیر قرار می گیرد. یعنی، در واقع در
این نوع تفسیر، مصداق و معنی کلمات را، در بیرون از جان خودمان
جست و جو می کنیم و معانی کلمات مطابق با موجودات
عینی نشأه‌ی طبیعت، از هویت جدا، متباین برخوردارند.
تفسیر آفاقی ریشه در کثرات نظام هستی داشته و چنین مفتری
غرق در جهان بیرون از خود است. و توبه‌ی به شؤون بوالعجب ذاتی
خویش ندارد.

۱. مثنوی معنوی، مولانا.

۲. اعم از روش‌های متداول تفسیری از قبیل تفسیر: موضوعی، سوره‌ای،

آیه به آیه، مآثور و ...

اما در "تفسیر انفسی" به این مقدار در ظاهر بیانی قرآن و روایات متوقف نمی‌شوند. در واقع مفسر خود را به بلندای تفسیر انفسی قرآن کریم می‌رساند و آن مقامی است که آدمی باید چشم را به طور کامل از خارج خویش ببندد، و از (باء) "بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ" (سین) آخر سوره‌ی مبارکه‌ی "ناس" را در جان خود پیاده کرده و به عیان مشاهده کند. و چنین است که می‌بینیم وجود نازنین پیامبر ابرم^(۱) پیوسته این دعای معروف را بیان می‌فرمودند که:

« اَللّٰهُمَّ اَرِنِيْ الْاَشْيَاءَ كَمَا هِيَ »^(۲)

در شهود خود بروانیده کن
راز هستی را ز نو اندیشه کن^(۳)

قرآن بی شک و - - - - - فیه - - - - - هر چه هست بیان اطوار وجودی و شؤون ذاتی نفسِ ناطقه‌ی انسانی است. در حقیقت فرق بین تفسیر آفاقی و تفسیر انفسی، فرق بین دنیایی و دالایی است. و تفاوت میان این دو، تفاوت میان علم حصولی و علم وجودی است. و نیز فرق بین علم حصولی و علم شهودی فرق میان مدنی و صاحب عزاست!!

۱. بارالها! حقیقت هر چیز را آن چنان که هست به من نشان بده.

۲. "به سوی مبدأ"، جلد سوم، صفحه‌ی ۸۶.

در تفسیر آفاقی، انسان با مفاهیم آیات و روایات آشنا می شود، و در تفسیر انفسی، معانی عینی و حقیقی آیات و روایات را درک نموده و آن ها را دارا شده و از عمق جان و با تمام وجود می چشد. عزیزان راه بر ما بسته نیست، هر لحظه ما را به مشاهده حقایق آیات قرآن کریم و ادراک حقیقت انزال و تنزیل آن آیات شریف و دریافت و فهم کلام وحی و روایات گرانقدر فرا می خوانند. (۱)

۱. در این مورد تنها به ذکر چند آیهی شریفه از قرآن مجید و یک حدیث قدسی معروف و فراموش نشدنی پیامبر اکرم (ص) به عنوان شواهدی مؤید بر دیدگاه مذکور به شرح زیر اشاره می شود:
- الف. سورهی فصلت، آیهی ۵۱: «لَنُرِيَنَّآ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنفُسِهِمْ... أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ» یعنی: به زودی نشانه های توانایی (آیات قدرت) خود را در اطراف (جهان) و در جانشان به آن ها نماییم تا برایشان روشن گردد که او حق است، آیا (این) کافی نیست که پروردگار تو را همه چیز شاهد است؟
- ب. سورهی انعام، آیهی ۷۵: «وَكَذَلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَا مَلَكَتُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ مُخْلِصًا لَهُمْ هَٰذَا يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُحَانٍ مُّبِينٍ» یعنی: و بدین سان ملکوت آسمان ها و زمین را به ابراهیم نشان می دادیم تا (بصیرت یابد) و از اهل یقین شود.
- ج. سورهی اعراف، آیهی ۱۸۵: «أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَوَاتِ الْأُولَىٰ وَكَانُوا يَنْظُرُونَ» یعنی: آیا در ملکوت آسمان ها و زمین را آنچه خدا آفریده ننگریستند، و این که بسا اجلشان نزدیک شده باشد؟ پس به کدامین سخن، بعد از قرآن ایمان می آورند؟ ←